

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне і практичне значення результатів дисертації Міненко Софії Іванівни «Механізми управління конкурентоспроможністю аграрних підприємств України», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 07 «Управління та адміністрування» зі спеціальності 073 «Менеджмент»

Актуальність теми дослідження і отриманих результатів. Наукове завдання, нове вирішення якого отримано в дисертації, полягає у обґрунтуванні теоретико-методологічні та науково-практичні засади процесу формування та впровадження механізмів управління конкурентоспроможністю аграрних підприємств України в сучасних умовах динамічного зовнішнього середовища. Підвищення економічної ефективності та конкурентоспроможності діяльності аграрних підприємств є найголовнішою проблемою економічної науки, яка структурується на значну кількість наукових проблем та завдань нижчих порядків, які відповідають специфіці певних галузей, товарних напрямів спеціалізації, функціональних та секторальних особливостей ведення діяльності. Сучасний стан та існуюча конкурентна структура вітчизняного ринку сільськогосподарської продукції суттєво звужують можливості аграрних підприємств до підвищення конкурентоспроможності своєї продукції та, відповідно, рівня економічної ефективності діяльності, що, в свою чергу, уповільнює темпи їх розвитку та гальмує набуття відтворюальними процесами розширеного характеру. Вказане зумовлює необхідність теоретично-методичного та прикладного пророблення питань побудови та функціонування механізмів управління конкурентоспроможністю аграрних підприємств, орієнтованих на підвищення рівня економічної ефективності їх основної діяльності. Вказане обумовило вибір теми та конкретизацію напряму і предметно-об'єктної сфери дослідження, результати якого представлені в дисертаційній роботі.

Дисертаційна робота виконана відповідно до плану наукових досліджень Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка за темами «Механізми підвищення конкурентоспроможності, розвитку економічного та виробничо-технологічного потенціалу суб'єктів агропромислового виробництва» (номер державної реєстрації 0116U003477, 2016-2020 рр.) та

«Системи управління конкурентоспроможністю аграрної продукції в умовах глобалізації аграрних ринків» (номер державної реєстрації 0119U001387, 2019-2021 pp.). Внесок автора полягає у дослідженні особливостей формування та обґрунтуванні архітектури та архітектоніки механізмів управління конкурентоспроможністю аграрних підприємств.

Наукова новизна одержаних результатів. Новизна отриманих в дисертації наукових результатів полягає в обґрунтуванні теоретично-методичних та прикладних засад побудови та функціонування механізмів управління конкурентоспроможністю аграрних підприємств. Основними винесеними на захист положеннями, які характеризуються науковою новизною, є такі:

- вперше представлено концептуальні засади архітектури та архітектоніки механізмів управління конкурентоспроможністю аграрних підприємств, об'єднаних в рамках комплексного механізму управління конкурентоспроможністю, який ґрунтуються на методологічному базисі, що включає принципи, функції, методи та види забезпечення, реалізується в ході процесу управління множиною практик, які забезпечують функціонування механізму управління створенням і реалізацією конкурентних переваг аграрних підприємств, організаційно-економічного механізму конкурентних відносин на цільових ринках продукції аграрних підприємств і механізму управління конкурентною поведінкою на цільових ринках збути з урахуванням особливостей їх конкурентної побудови;

- удосконалено методичний підхід до оцінювання конкурентоспроможності аграрного підприємства, який відрізняється детермінацією якісного рівня досліджуваної ознаки на класи (лідери, висококонкурентоспроможні підприємства, конкурентоспроможні підприємства, низькоконкурентоспроможні підприємства; неконкурентоспроможні підприємства) на базі множини складових, що включають виробничу, маркетингово-збутову, кадрову, інноваційно-інвестиційну та ділової активності, що дозволяє розробляти шляхи підвищення рівня конкурентоспроможності аграрного підприємства з урахуванням специфіки кожного кластеру;

- удосконалено процедуру імплементації інструментарію здійснення конкурентної поведінки аграрних підприємств та розвитку їх конкурентного потенціалу, яка відрізняється удосконаленим процесом управління витратами аграрних підприємств, напрямами управління

ефективністю виробництва сільськогосподарської продукції та розрахованою ефективністю вирощування сільськогосподарських культур за рівнем інноваційної зрілості підприємства;

- удосконалено обґрутування стратегії підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств, яка передбачає вибір альтернатив на основі групи критеріїв з урахуванням фази життєвого циклу підприємства на ринку, які сформовано поєднанням класифікації виробничих і ринкових стратегій, декомпозованих у стратегічний набір конкурентної поведінки, забезпечення конкурентних відносин і формування конкурентних переваг для інноваційного лідера, адаптера, початківця і традиційного підприємства в залежності від рівня інноваційної зрілості підприємства, підтримкою реалізації якого надано проектний підхід у поєднанні з управлінням прийняттям стратегічних змін;

- удосконалено розуміння управління конкурентоспроможністю, методологічним базисом якого виступає процесний підхід, на основі якого запропонована схема етапів, що дозволяє досягати поставлених цілей в рамках реалізації ключових функцій управління відповідно обґрутованим принципам в межах загальної архітектоніки конкурентоспроможності підприємства, яка ґрунтується на конкурентоспроможності товару, забезпечуючи конкурентоспроможність країни шляхом створення конкурентних переваг на базі потенціалу підприємства як складної системи;

- розвинуто розуміння конкурентоспроможності аграрного підприємства як здатності економічного суб'єкта накопичувати та розвивати потенційно стійкі конкурентні переваги на основі взаємодії між продуктами-конкурентами та наявного потенціалу підприємства, ґрунтуючись на природі конкуренції як основному механізмі динаміки та розвитку соціально-економічних систем;

- розвинуто еволюційний підхід до детермінації етапів розвитку ринку сільськогосподарської продукції, відмінною рисою якого є визначення етапів розвитку (примітивне збирання; скотарство і землеробство; сільське господарство і ремісництво; промисловість і торгівля; внутрішній місцевий ринок; національний ринок; міжнародний ринок; світовий) із детермінацією стану попиту, пропозиції, ціни та характеру конкуренції на кожному з них та визначення виду відносин, властивих зазначеним етапам.

Особистий внесок здобувача. Отримані результати дослідження, викладені в дисертаційній роботі, є особистим здобутком автора. Дисертація містить наукове обґрунтування ідей формування та розвитку організаційної культури сільськогосподарських підприємств, розроблення методичних підходів щодо оцінювання конкурентоспроможності та її виробників, які знайшли відображення у наукових публікаціях автора. У дисертації використано лише ті положення наукових публікацій, виконаних у співавторстві, які належать особисто здобувачеві.

Ступінь достовірності результатів дослідження. Наукові положення, висновки та рекомендації, викладені у дисертаційній роботі, є обґрунтованими і достовірними, що забезпечується коректною постановкою завдань і адекватністю методів їх розв'язання, застосуванням загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, використанням досягнень вітчизняної та зарубіжної економічної науки та значного масиву економіко-статистичної інформації, а також апробацією результатів дисертаційного дослідження на міжнародних науково-практичних конференціях, публікацією основних наукових здобутків у фахових виданнях, впровадженням результатів досліджень у виробничий та навчальний процеси.

Практичне значення результатів дослідження. Результати дисертаційного дослідження характеризуються практичною цінністю з огляду на можливості їх використання аграрними підприємствами та органами державного управління агропромисловим розвитком наукових розробок та практичних рекомендацій з управління конкурентоспроможністю, вдосконалення методичних підходів до оцінки її потенціалу та ідентифікації напрямів створення стійких конкурентних переваг.

Результати дослідження схвалено та прийнято до впровадження: Департаментом агропромислового розвитку Харківської обласної державної адміністрації (довідка № 08-29/08/1952 від 17.11.2020 р.); Управлінням земельних відносин та АПК Олександрівської ОТГ Донецької області (довідка № 3042/01-53 від 12.11.2020 р.); ПП «ЛАКТУС» Олександрівського району Донецької області (довідка № 12 від 13.11.2020 р.); Сільськогосподарське товариством з обмеженою відповідальністю «Золоті Пруди» Олександрівського району Донецької області (довідка № 173 від 16.11.2020 р.). Теоретичні та методичні положення

дисертаційного дослідження використовувалися в навчальному процесі Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка (довідка № 05-287 від 15.05.2020 р.).

Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях. Основні наукові положення, висновки та результати дослідження викладено у 12 наукових працях загальним обсягом 4,2 ум. -друк. арк., а саме у вітчизняних наукових фахових виданнях опубліковано 3 статті, 2 статті в зарубіжних наукових виданнях, одне з яких індексується в міжнародній наукометричній базі Scopus, 2 розділи у колективних монографіях, виданих в країнах ЄС, та 5 публікацій в інших виданнях.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ *в яких опубліковані основні наукові результати дисертації*

1. Міненко С.І., Дудник О.В. (2018). Економічна природа понять «конкуренція» та «конкурентоспроможність». Науковий журнал Причорноморські економічні студії, 29 (1), 112-116, Retrieved from http://bses.in.ua/journals/2018/29_1_2018/25.pdf.
2. Міненко С.І. (2019). Діагностика конкурентоспроможності в управлінні підприємством. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства: Економічні науки, 200, 209-218, Retrieved from <http://journals.uran.ua/index.php/wissn021/article/view/170687>.
3. Minenko S., Dudnyk O. (2019). Importance and role ahroinnovations in the system formation of the enterprise competitiveness. Series of monographs Faculty of Architecture, Civil Engineering and Applied Arts Katowice School of Technology , Monograph 25, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach, 15-24. Retrieved from <http://dspace.khntusg.com.ua/bitstream/123456789/9750/1/mono%202025.pdf>.
4. Міненко С.І., Потишняк О.М., Ракчєєв І.Ю. (2019). Роль публічно – приватного партнерства у фінансуванні інфраструктурних проектів. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка: економічні науки, 202, 292-299, Retrieved from <http://dspace.khntusg.com.ua/bitstream/123456789/10378/1/31.pdf>.
5. Minenko S., Koliadenko S., Andreichenko A., Galperina L., & Kovylina M. (2020). Analysis and forecasting of Ukrainian agrarian exports to the EU countries. Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-

Journal, 6 (3), 29-47. Retrieved from <https://are-journal.com/index.php/are/article/view/335> (WoS).

6. Dudnyk E., Minenko S., Cherviakova D. (2020). Human resources as a fundamental basis of enterprise personnel management. Strategies, models and technologies of economic systems management in the context of international economic integration: collective monograph / edited by Dr.oec. Prof. Maksym Bezpartochnyi, Dr.oec. Prof. Viktoriia Riashchenko, Dr.paed. Nina Linde. – Riga: Institute of Economics of the Latvian Academy of Sciences, 296 p. ISBN 978-9984-774-27-5 (pp. 62-76). Retrieved from https://www.researchgate.net/profile/Borut_Vojinovic/publication/344100568/The_role_of_labor_and_knowledge_as_a_common_subjective_factor_in_the_economic_system/links/5f61f79c4585154dbbd58037/The-role-of-labor-and-knowledge-as-a-common-subjective-factor-in-the-economic-system.pdf.

7. Minenko S, I. (2020). Development of Agro-Industrial Integration as a Vector of Formation Competitiveness of Small Enterprises. International Journal of Advance Study and Research Work. Volume 3. Issue 8, 22-28. Retrieved from https://www.academia.edu/44062481/Development_of_Agro_Industrial_Integration_as_a_Vector_ofFormation_Competitiveness_of_Small_Enterprises.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

8. Миненко С.И., Дудник Е.В. (2020). Органическое сельское хозяйство как источник повышения конкурентоспособности Украины на международной арене. Актуальные проблемы инновационного развития и кадрового обеспечения АПК: сборник науч. ст. VII Междунар. науч.-практ. конф. Минск: БГАТУ. <https://cutt.ly/dg86LFj>

9. Міненко С.І. (2019). Правові засади підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств. Матеріали науково-практичної INTERNET-конференції студентів та молодих вчених з міжнародною участю [«Механізми та стратегії розвитку господарюючих суб`єктів в умовах інтеграційних процесів»], / МОН, Національний аерокосмічний університет імені М.С. Жуковського, “WYŻSZA SZKOŁA SPOŁECZNO GOSPODARCZA” у місті Пшеворськ (Польща). ISBN 978-83937354-2-6

10. Міненко С.І., Дудник О.В. (2019). Важливість продовольчої безпеки в системі державного управління. Матеріали конференції II Всеукраїнської науково – практичній Інтернет- конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених «Пріоритети розвитку міжнародної

економічної діяльності країни в умовах глобалізації». м. Полтава

11. Minenko S., Smihunova Olena (2020). The role of the public – private partnership (PPP) of power at the regional level. International Scientific Conference «Information potential of socio-economic development of the state and regions». Uniwersyteti Trzeciego Wieku w Gromadce (Республіка Польща). ISBN 978-837-5568-16-6. DOI: 10.5281/zenodo.3776379

12. Minenko S. (2020). Krajowe wsparcie agroinowacji (doswiadczenie ukraińskie). IV International scientific – practical conference modern transformation in economics and management. Klaipeda, Lithuania. 21-24. ISBN 978-9934-588-40-2

Загальний висновок. Дисертаційна робота Міненко Софії Іванівни на тему «Механізми управління конкурентоспроможністю аграрних підприємств України» відповідає пп. 9-18 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167 (зі змінами), та рекомендується у спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 073 «Менеджмент».

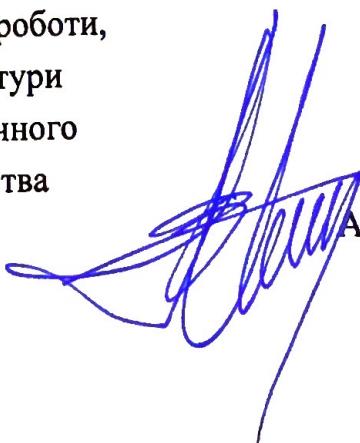
Рецензенти:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри організації
виробництва, бізнесу та менеджменту
Харківського національного технічного
університету сільського господарства
імені Петра Василенка

А.Ф. Гацько

доктор економічних наук, доцент,
проректор з науково-педагогічної роботи,
розвитку економіки та інфраструктури
Харківського національного технічного
університету сільського господарства
імені Петра Василенка

А.В. Микитась